

КОГНІТИВНО-КОМУНІКАТИВНИЙ ПІДХІД ДО НАВЧАННЯ ЛЕКСИКИ НА ЗАНЯТТЯХ З ПРАКТИКИ УСНОГО МОВЛЕННЯ

Марина Рубцова

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Анотація:

Стаття присвячена впровадженню принципів когнітивно-комунікативного підходу в процес навчання іношомовної лексики на заняттях з практики усного мовлення. На основі наукових джерел розкривається сутність когнітивно-комунікативного підходу, що полягає в орієнтації на особистість студента та забезпеченні його участі в навчальному процесі як об'єкта й суб'єкта пізнавальної діяльності. При цьому метою реалізації комунікативно-когнітивного підходу є формування комунікативної та мовної компетенції студентів. У статті обґрунтовується доцільність при такому підході модульної побудови навчання, що забезпечує осмислене засвоєння матеріалу і є успішною передумовою формування системи стійких лексичних навичок і вмій. Крім цього, автор пропонує спеціально розроблену когнітивно-комунікативну систему вправ для розвитку лексичних навичок студентів.

Ключові слова:

когнітивно-комунікативний підхід; система вправ; іношомовне навчання.

Анотация:

Рубцова Марина. Когнитивно-коммуникативный подход к обучению лексике на занятиях по практике устной речи.

Статья посвящена внедрению принципов когнитивно-коммуникативного подхода в процесс обучения иноязычной лексике на занятиях по практике устной речи. На основе научных источников раскрывается суть когнитивно-коммуникативного подхода, которая состоит в ориентации на личность студента и обеспечении его участия в учебном процессе как объекта и субъекта познавательной деятельности. При этом целью реализации коммуникативно-когнитивного подхода является формирование коммуникативной и языковой компетенции студентов. В статье обосновывается целесообразность при таком подходе модульного построения обучения, что обеспечивает осмысленное усвоение материала и является успешной предпосылкой для формирования системы стойких лексических навыков и умений. Помимо этого, автор предлагает специально разработанную когнитивно-коммуникативную систему упражнений для развития лексических навыков студентов.

Ключевые слова:

когнитивно-коммуникативный метод обучения; система упражнений; иноязычное обучение.

Resume:

Rubtsova Maryna. Cognitive and communicative approach to teaching vocabulary during speech practice classes.

The article deals with the implementation of the cognitive-communicative approach principles in the process of foreign language vocabulary teaching during oral speech classes. On the basis of authoritative scientific sources the author sets forth the essence of the cognitive-communicative approach, notably, orientation on the student's personality and provisions for his active participation in the learning process both as an object and a subject of cognitive activity. Thus, the aim of the cognitive-communicative approach implementation is viewed as the formation of students' communicative and language competence. The article substantiates the appropriateness of modular structure of the teaching process using the above mentioned approach which, in turn, provides for conscious acquisition of the teaching material and is a successful prerequisite of forming the system of consistent lexical skills. Apart from this, the author suggests using the cognitive-communicative system of exercises for students' lexical skills development.

Key words:

cognitive and communicative approach in teaching; system of exercises; foreign language teaching.

Постановка проблеми. У сучасному світі зростають вимоги до якості навчання іноземних мов і до рівня випускників мовних факультетів. Це зумовлено тим фактом, що іноземна мова в житті сучасної людини слугує не тільки засобом комунікації та професійної самореалізації, а й створює можливості для повноцінного культурного й духовного зростання людини. Однак, як переконує досвід, рівень володіння студентами мовою загалом і лексичним матеріалом зокрема не завжди повністю відповідає вимогам навчальних програм. Потреба розвитку загальномовної, зокрема й лексичної компетенції студентів, зумовлює об'єктивну необхідність розроблення новітніх методичних підходів, які сприяли б максимальній актуалізації індивідуально-інтелектуального потенціалу учнів, що викликає закономірний інтерес до положень когнітології та когнітивного підходу в навчанні іноземних мов.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Як слушно зауважує О. Шапов, «ідеї когнітивної лінгвістики і когнітивно-комунікативного

навчання представлені в роботах М. В. Барішнікова, І. Л. Бім, І. М. Верещагіної, О. О. Леонтьєва, С. Ф. Шатілова та ін. Аналіз наукових джерел дає змогу констатувати, що успішне засвоєння іноземної мови як сукупності різних видів знань (про мову та її одиниці, про навколишню дійсність, про культуру країни, мова якої вивчається) забезпечується комплексом когнітивних процесів, що робить когнітивний підхід у методиці навчання іноземних мов, безперечно, актуальним» [14, с. 6]. У межах когнітивного підходу учень або студент вважається активним і свідомим учасником процесу навчання, а не об'єктом навчальної діяльності викладача, тобто реалізуються суб'єкт-суб'єктні відносини між учнем і вчителем, студентом і викладачем, а процес навчання носить особистісний і соціально зумовлений характер [5]. Когнітивні процеси при навчанні мов забезпечують особистісний розвиток учнів, сприяють якісному перетворенню знань. Це, зі свого боку, веде до оволодіння процесом пізнання, сприяє розвитку розумових процесів і позитивної

мотивації. Такий підхід цілком відповідає сучасному уявленню про учня як про активного суб'єкта пізнання.

Формулювання цілей статті. Усе, зазначене вище, зумовлює необхідність залучення когнітивного підходу до навчання англomовної лексики на мовних факультетах і створення комплексу вправ для реалізації цього підходу, що і становить актуальність цієї роботи.

Метою роботи є опис методики навчання англomовної лексики в руслі когнітивно-комунікативного підходу.

Об'єктом є когнітивно-комунікативний підхід до навчання іншомовної лексики у виші, а предметом – навчання лексики під час практичних занять з усного мовлення на мовному факультеті.

Виклад основного матеріалу дослідження. Аналіз сучасних підходів до навчання іноземної мови довів, що трансформація методів навчання відбувається сьогодні під впливом досліджень у сфері психології та лінгвістики. Саме їх комбінація визначила появу когнітивно-комунікативного підходу в навчанні. Як зазначає Т. Юсупова, «когнітивно-комунікативний підхід до навчання іноземної мови можна розглядати як модифікацію когнітивного підходу з доповненням його комунікаційним складником...» [15, с. 103]. У вітчизняній методиці навчання такий підхід набув значного поширення. І. Ігнатова й К. Виноградов уважають, що «найбільш оптимальним є комунікативно-когнітивний підхід, який передбачає, що той, хто вчиться, усвідомлює зміст того, про що йдеться, яку функцію виконує висловлювання» [7, с. 337].

Цілком зрозуміло, що кінцевий результат при навчанні іноземної мови залежить від того, чи стане студент активним учасником процесу навчання. Результат навчання іншомовної лексики студентів мовного факультету припускає сформованість лексичної компетенції, під якою розуміється такий рівень засвоєння лексики, який забезпечує учаснику спілкування вміння вживати в певній ситуації саме ту лексичну одиницю, що точно й економно передає інтенцію мовця [3, с. 153].

Оскільки формування лексичної компетенції та лінгвістичний розвиток студентів неможливі без урахування розвитку їхньої когнітивної сфери, що охоплює такі процеси, як мислення, сприйняття, увагу, пам'ять, уяву, то й засоби подання лексики, її інтеріоризація, контроль за її використанням повинні відповідати загальним когнітивним закономірностям. Виконати поставлені завдання покликані когнітивні технології навчання – новий напрям у педагогіці, створений когнітивною психологією. Когнітивна технологія являє собою навчальний процес інтелектуального розвитку студентів, заснований

на ідеї поопераційного керування пізнавальною діяльністю для досягнення запланованих результатів навчання. Такий підхід має дещо спільне з теорією поетапного формування розумових дій, яку запропонував у 50-ті роки ХХ сторіччя П. Гальперін. Ця теорія пропонує таку побудову навчальної діяльності, коли на основі зовнішніх предметних дій, організованих за певними правилами, формуються знання, уміння, навички. У цій концепції широко використано рекомендації кібернетики. Її основний принцип полягає в тому, щоб оптимально й ефективно керувати процесом навчання учнів і студентів з погляду функціонування їхньої психіки. Однак, як зазначає А. Плигін, незважаючи на наукову цінність і практичність освітньої технології П. Гальперіна, вона «залишилася зовнішньо заданою щодо особистісного досвіду учня». Недарма автора критикували за єдиний для всіх зразок орієнтовної основи діяльності, який не враховував індивідуальний характер і самостійну активність учнів у здобутті знань [10, с. 14]. На нашу думку, це, безсумнівно, призводить до формування у студентів стереотипних розумових і моторних дій, що перешкоджає розвитку творчого потенціалу. При застосуванні ж комунікативно-когнітивного підходу студент стає активним учасником процесу навчання. Творчий елемент є невіддільним складником цього процесу.

Отже, сутністю комунікативно-когнітивного підходу є орієнтація на особистість людини, така «організація навчального процесу, основу якого становить комунікативна взаємодія студентів, що забезпечує участь кожного з них у пізнавальній діяльності як об'єкта і суб'єкта» [9, с. 86].

При застосуванні комунікативно-когнітивного підходу до вивчення мовних одиниць визнається, що мовна форма являє собою відображення структур, що мають певні кореляти зі структурами мови/мовлення. При цьому мова вивчається як інтеріоризована система знань про мовну систему, мовну компетенцію, мовні та мовленнєві вміння й навички. Отже, оволодіння іноземною мовою – це не тільки здобуття знань про лексику, граматику та фонетику мовної системи, а й засвоєння мови – набуття засобу іншомовної комунікації. Мета реалізації комунікативно-когнітивного підходу полягає у формуванні під час навчання комунікативної та мовної компетенцій, тобто знань і вмінь усвідомленого вибору мовних засобів залежно від функції та мети висловлювання. У цьому аспекті мова розглядається як когнітивний процес одержання й переробки інформації, що міститься в мовленнєвому творі (тексті/дискурсі) [8].

У процесі навчання іноземної мови необхідно пам'ятати, що мовні одиниці слід розглядати не тільки з погляду змісту й вираження, а й з погляду функції, тобто виконання ними свого призначення, ролі або «поведінки» в семантичній організації. При застосуванні комунікативно-когнітивного підходу необхідно враховувати декілька критеріїв, на основі яких будується усвідомлене розуміння мовних одиниць. Насамперед кожне мовне явище необхідно розглядати з погляду форми, значення мовних засобів і особливостей їх використання в різних мовних ситуаціях. Важливим є також демонстрація того, як мовні засоби актуалізуються в мовленні. Крім того, потрібно враховувати особливості використання мовних одиниць залежно від сфери вживання. Не менш важливим є демонстрація тих ролей, які відіграють мовні одиниці у процесі мовленнєвої діяльності.

Отже, комунікативно-когнітивний підхід до навчання іноземної мови дає змогу студентам глибше усвідомити кожне окреме явище як частину цілісної системи мови, творчо її переробити й використовувати під час виконання мовленнєвих дій. Цей підхід уможливорює поєднання системи мови з системою мовлення на рівні свідомого осмислення іншомовного мовлення. Такий підхід полягає у взаємопов'язаному вивченні самої мовної системи, внутрішньомовних зв'язків одиниць і мовленнєвої системи. З цього погляду мова являє собою не тільки систему знаків і засобів вираження, а й комунікативно-когнітивну систему переробки інформації.

Оволодіння лексичним значенням слова відбувається в декілька етапів. Значення, як характеристика слова, має принципову значущість для створення методичної моделі навчання лексичного аспекта. І. Халєєва виділяє декілька етапів оволодіння лексичним значенням з огляду на те, якими системними одиницями мови слід навчитися оперувати: перший етап припускає оволодіння структурно-семантичними зв'язками мови, що вивчається. Основною метою на першому етапі буде формування у студентів лексико-граматичних основ іншомовного мовлення через залучення до лексики англійської мови шляхом ідентифікації; другий етап припускає оволодіння певною сумою знань про картину світу англословного суспільства, тобто вихід на лінгвокогнітивний рівень засвоєння мови. При цьому слід виходити з того, що вибір лексичних засобів та їх сполучуваність у висловлюванні значною мірою визначається відношенням предметів у реальній дійсності. Про успішність процесу комунікації можна вести мову лише тоді, коли мовець та реципієнт «працюють» на основі подібних образів. Ця подібність ґрунтується на спільності знань мовця

та реципієнта. Отже, перед методикою навчання стосовно другого етапу постають такі завдання: 1) навчити студентів проникати в механізми змістотворення шляхом аналізу мовної діяльності, виходячи за межі статичної мовної системи у сферу тезауруса; 2) формувати в свідомості студентів основи лінгвокогнітивного фонду за допомогою навчально-пізнавальних завдань, проблемних ситуацій, дидактичних ігор, лінгвістичного аналізу тексту тощо, тобто активізувати їх мовленнєво-розумову діяльність у процесі комунікативно-когнітивного засвоєння мови [13].

Когнітивна технологія навчання має модульну структуру. Кожний модуль складається з трьох блоків і виконує певне дидактичне завдання: 1) орієнтовний блок – вступна частина; 2) виконавчий блок (виконання вправ на закріплення лексичного матеріалу); 3) контрольний блок (уроки узагальнювального повторення, контролю та корекції).

Такий підхід до роботи з іншомовною лексикою сприяє активізації роботи когнітивних процесів студентів, забезпечує осмислене й ефективне засвоєння матеріалу і, таким чином, стає успішною передумовою для формування системи стійких, гнучких лексичних навичок і вмій.

Дослідження засвідчили, що когнітивний підхід у навчанні потребує насамперед створення образу іншомовного слова. Сформований у пам'яті образ слова носить когнітивний (ментальний) характер [12, с. 56]. А. Залєвська висвітлює особливий спосіб організації мовного та мовленнєвого досвіду студентів. Робота над побудовою когнітивного образу слова може проводитися на етапі концептуалізації word-study за П. Гурвичем [6, с. 36]. На цьому етапі студент має потребу в різноманітній інформації та мовних особливостях слова.

Після побудови образу слова й накопичення інформації про нього розпочинається етап інтеріоризації, тобто поступового розвитку вміння використовувати нову лексичну одиницю та ввести її в довготривалу пам'ять. Інформація про слово перероблюється свідомістю студента й організується у вигляді спеціальних об'єднань. У такому процесі беруть участь когнітивні системи. На наступному етапі відбувається формування асоціативних зв'язків слова.

Когнітивний образ слова стає більш тривалим та сталим. І якщо наявна необхідна мотивація, позитивний мовний та мовленнєвий досвід, відчуття мови, комбінаційні здібності та креативність у мовленнєвій діяльності студента, то проходить процес «кристалізації», «вротчення» сформованих образів у різні види мовленнєвої діяльності.

Для досягнення цілей і реалізації завдань щодо оволодіння лексику з урахуванням вимог комунікативно-когнітивного підходу рекомендується спеціальна група вправ. Необхідний рівень автоматизму, що досягається за допомогою таких вправ, дає змогу дещо знизити функціональну залежність лексичних навичок від когнітивних процесів.

Мета таких вправ полягає: а) у створенні когнітивного образу слова; б) в утворенні стійких асоціативних зв'язків слова із ситуацією, тематикою та іншими лексичними одиницями; в) у розвитку вмінь студентів прогнозувати лексичний матеріал; г) у розвитку лексичної креативності; д) в умінні виділяти в структурі значення слова семи, пов'язані з культурою народу й уміло користуватися таким видом лексики.

Нижче наводимо приклади вправ, які ми пропонуємо студентам у процесі вивчення лексики за темою усного мовлення «Дім та домівка».

1. Вправи на розвиток лексичної пам'яті та на створення когнітивного образу слова.

– Згадайте слова за темою «Житло», що містять у своєму складі буквосполучення oo.

f....r, d....r, r....m, st....l, b.....kcase, br.....m, c.....ker, sp....n, t....thbrush

– Розгляньте наведені скорочення й запропонуйте їх повні варіанти: W&B, apt., all mod. cons., c/heat, dinrm, semi, w to w, W.C.

2. Вправи на розвиток лінгвокреативного мислення.

– Складіть якомога більше дієслівних словосполучень з такими ключовими словами за темою «Домашня робота» й запишіть їх : to clean, to wash, to do, to cut, to polish.

– Згадайте якомога більше дієслів, які можуть сполучатися із вказаними ключовими словами : flat, house, work, garden, roof, plants.

3. Вправи на прогнозування слів та словосполучень.

– Доберіть відповідні слова з першої колонки до вказаних слів ліворуч, перекладіть їх.

House	work, made, grown, coming, bound, wife, trained, plant, warming party,
Home	cinema, town, land, less, area, drain, owner, proud, boat, keeper.

– Знайдіть закінчення прислів'я. Назвіть повний варіант. Складіть з ними речення або ситуацію, які проілюстрували б їхній зміст.

1. Home is ... a) like home.
2. East or West ... b) where your heart is.
3. There is no place... c) home is best.

– Прочитайте заголовки деяких статей. Скажіть, про що може йтися в цих статтях : а) PM's support for new housing estates; б) Electronic home help is not far away.

4. Вправи на розвиток лексичної креативності.

– Назвіть лексичні одиниці, за допомогою яких можна схарактеризувати такі поняття:

а) house; б) home; в) a detached house; г) Bed and Breakfast. Запишіть усі слова до кожного з концептів.

– Створіть власну словникову мережу, використовуючи такі ключові слова: housework, food shopping.

5. Вправи на актуалізацію похідних слів за відомими моделями.

– Утворіть складні слова від поданих слів : food, electric, room. Перекладіть утворені слова українською мовою.

– Поясніть різницю в значеннях таких слів : a lawn та a front garden; a dishwasher та a washing machine; cutlery та crockery.

Наведені вище вправи спрямовані на усвідомлене оволодіння іншомовним словом. Урахування пізнавальних процесів та їх раціональне використання в механізмі мовлення забезпечить міцне засвоєння лексичного матеріалу та володіння ним.

Висновки. На нашу думку, застосування запропонованої системи вправ забезпечує створення ментального образу лексичних одиниць, що вивчаються, утворення стійких асоціативних зв'язків слова з іншими лексичними одиницями, з тематикою, ситуацією. Крім того, така система вправ сприяє точності вибору лексичних одиниць для вираження думок, умінню виділяти культурний компонент у структурі значення слова, адекватному вживанню лексичних одиниць у різних ситуаціях спілкування. Таким чином досягається автоматизованість, міцність і гнучкість лексичних навичок студентів і збільшення їх словникового запасу, формується вміння використовувати здобуті знання в процесі виконання комунікативних завдань.

Запропонований підхід до вивчення іншомовної лексики є, безперечно, продуктивним, оскільки забезпечує як мовленнєвий, так і когнітивний розвиток студентів. З іншого боку, такий підхід є перспективним для подальших досліджень і розробок, пов'язаних з пошуком більш раціональних способів організації лексичного матеріалу та ефективних стратегій роботи з іншомовною лексику.

Список використаних джерел

1. Бельдиян А. Е. Формирование умений и навыков по освоению единиц языка и речи студентов-иностранцев / А. Е. Бельдиян // Вестник КазНПУ им. Абая. – Серия: «Филологические науки». – 2007. – № 3(21). – С. 98–102.

References

1. Beldiian, A. E. (2007). Formation of skills for mastering units of language and speech of foreign students. *Vestnik KazNPU imeni Abaia. Series: Philological sciences*. 3 (21). 98–102. [in Russian].

2. Бершадский М. Е. Когнитивна освітня технологія [Електронний ресурс] / М. Е. Бершадский. – Режим доступу : <http://bershadskiy.ru>. – Заголовок с экрана (03.04.2015).
3. Борщовецька В. Д. Лінгвістичні передумови навчання фахової англійської лексики студентів-економістів / В. Д. Борщовецька // Вісник КНЛУ. – Сер. : «Педагогіка та психологія». – 2001. – Вип. 4. – С. 153.
4. Гераськина И. Ю. Когнитивная педагогическая технология: основные понятия и структуры [Електронний ресурс] / И. Ю. Гераськина, А. С. Гераськин. – Режим доступу : <http://portalus.ru>. – Заголовок с экрана (03.04.2015).
5. Ефимова М. В. Формирование лексических навыков, основанное на когнитивном подходе [Електронний ресурс] / М. В. Ефимова // Фестиваль педагогических идей «Открытый урок»: 2003–2009. – Режим доступу : <http://festival.1september.ru/articles/418983/>. – Заголовок с экрана (03.04.2015).
6. Залевская А. А. Введение в психолингвистику / А. А. Залевская. – М. : РГГУ, 2000. – 382 с.
7. Игнатова И. Б. Коммуникативно-когнитивный подход к обучению иностранных студентов грамматическим основам РКИ / И. Б. Игнатова, К. А. Виноградов // Мова: науково-теоретичний часопис з мовознавства. – Одеса, 2007. – № 12. – С. 337–342.
8. Исакова З. Д. Лексическая стратегия обучения второму языку / З. Д. Исакова, Г. А. Еремеева. – Чехия, Прага, 2009.
9. Курганская Л. М. Коммуникативно-деятельностный подход к обучению учащихся малокомплектной начальной школы: на материале изучения родного языка: дис. ... кандидата пед. наук : 13.00.01 / Курганская Людмила Михайловна. – Белгород, 1999. – 164 с.
10. Плигин А. А. Целенаправленное развитие познавательных стратегий на уроках русского языка / А. А. Плигин // Русский язык в школе. – 2008. – № 6. – С. 13–18.
11. Сиземина А. Е. Методика развития лексической компетенции студентов лингвистического вуза на основе формирования мотивационной базы обучения (английский язык): автореф. дис. на соискание ученой степени канд. пед. наук : спец. 13.00.02 «Теория и методика обучения и воспитания» / А. Е. Сиземина. – Нижний Новгород, 2009. – 22 с.
12. Солсо Р. Когнитивная психология / Р. Солсо. – СПб. : Изд. Дом «Питер», 2002. – 592 с.
13. Халеева И. И. Основы теории обучения пониманию иноязычной речи: подготовка переводчиков / И. И. Халеева. – М. : Высшая школа, 1989. – 236 с.
14. Шамов А. Н. Когнитивный подход к обучению лексике: моделирование и реализация (Базовый курс немецкого языка): дис. ... доктора пед. наук : 13.00.02 / Шамов Александр Николаевич. – Нижний Новгород, 2005. – 537 с.
15. Юсупова Т. Г. Сущность и составляющие когнитивно-коммуникативного подхода к обучению иностранному языку / Т. Г. Юсупова // Вестник МГОУ. Сер. : Психологические науки. – 2010. – Вип. 3. – С. 103–106.
2. Bershadskiy, M. E. *Cognitive educational technology*. Retrieved from: <http://bershadskiy.ru>. [in Ukrainian].
3. Borshovets'ka, V. D. (2001). Linguistic prerequisites of teaching professional English vocabulary to students-economists. *Bulletin KNLU. Series: Pedagogy and Psychology*. 4. [in Ukrainian].
4. Geras'kina, I. Yu. *Cognitive pedagogical technology: basic concepts and structure*. Retrieved from: Access: <http://portalus.ru>. [in Russian].
5. Yefimova, M. V. *Formation of lexical skills based on cognitive approach. Festival of pedagogical ideas "Open Lesson": 2003-2009*. Retrieved from: <http://festival.1september.ru/articles/418983/>. [in Russian].
6. Zalevskaia, A. A. (2000). *Introduction to psycholinguistics*. Moscow: RSUH. [in Russian].
7. Ignatova, I. B. (2007). Communicative and cognitive approach for teaching the basics of RCI to foreign students. *Mova: Naukovo-teoretychnyi chasopys z movoznavstva*. 12. 337–342. [in Russian].
8. Iskakova, Z. D. (2009). *Lexical strategy of teaching the second foreign language*. Czech Republic, Prague. [in Russian].
9. Kurganskaia, L. M. (1999). *Communicative and activity approach to teaching pupils of underfilled primary school: on the material of the native language study: dissertation for the degree of Candidate of pedagogical sciences: 13.00.01 – General pedagogy, history of pedagogy and education*. Belgorod. [in Russian].
10. Pligin, A. A. (2008). *Meaningful development of cognitive strategies at lessons of Russian language*. *Russkii yazyk v shkole*. 6. 13-18. [in Russian].
11. Sizemina, A. E. (2009). *Methods of students' lexical competence development at linguistic higher school on the basis of forming motivational basis of teaching (English): Author's abstract for the degree of Candidate of pedagogical sciences. 13.00.02 "Theory and methodology of education and learning"*. Nizhni Novgorod. [in Russian].
12. Solso, R. (2002). *Cognitive psychology*. St. Petersburg. : Izd.dom "Piter". [in Russian].
13. Khaleeva, I. I. (1989). *Fundamentals of the theory of teaching how to understand foreign speech: Preparation of translators*. Moscow: Vysshiaia shkola. [in Russian].
14. Shamov, A. N. (2005). *Cognitive approach to learning vocabulary: Modeling and implementation (Basic course of German): Dissertation for the Degree of Doctor of Pedagogical Sciences: 13.00.02*. Nizhni Novgorod, 2005. [in Russian].
15. Yusupova, T. G. (2010). Essence and components of cognitive-communicative approach to teaching foreign language. *Vestnik MGOU. Series: Psychological Sciences*. 3. 103-106. [in Russian].

Рецензент: Сегеда Н.А. – д.пед.н., професор

Відомості про автора:
Рубцова Марина Анатоліївна
 soronozka@gmail.com
 Харківський національний
 університет імені В.Н. Каразіна
 майдан Свободи, 46, м. Харків
 61022, Україна
 doi:10.7905/нвмдпу.v0i14.1059

Матеріал надійшов до редакції 07.04.2015 р.
 Подано до друку 22.04.2015 р.